

Klíč a řešení

Ke všem úlohám můžete pokládat dotazy na <https://oscio.cz/scio-testy/zsv/ulohy/>.

ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Psychologie

1. ➤ B Flegmatik je stabilní introvert (pasivní, přemýšlivý, spolehlivý, lhostejný, klidný). Melancholik je labilní introvert (tichý, rezervovaný, vážný, pesimistický, náladový). Sangvinik je stabilní extrovert (vůdčí, čilý, optimistický, citlivý, společenský). Cholerik je labilní extrovert (urážlivý, agresivní, vznětlivý, neklidný, impulzivní).
2. ➤ D Kojenecké období trvá první rok života. Odpověď A popisuje období novorozenecké. Odpověď B popisuje období batolecí a odpověď C popisuje období předškolní. Další období jsou mladší školní věk (6–12 let), starší školní věk (12–15 let), období dorostové (15–18 let), dospělost (18–30 let), zralost (30–45 let), střední věk (45–60 let), počáteční stáří (60–75 let), pokročilé stáří (75–90 let) a krajní stáří (nad 90 let).
3. ➤ B V orálním období jsou erotogenní zónou ústa, uspokojení vzniká sáním, žvýkáním a kousáním. V análním období je slast spojena se zadržováním a vypouštěním výkalů. Ve falickém období jsou zdrojem slasti genitálie. V latentním období je dítě spíše desexualizováno. V genitálním období si jedinec pevně ukotví svoji sexuální identitu a naváže intimní vztah.
4. ➤ D Vývojová psychologie patří do skupiny teoretických psychologických oborů. Aplikované (též praktické) obory jsou takové, které mají reálné využití v životě a zabývají se aplikací teoretických poznatků v praxi.
5. ➤ B Jedná se o Rorschachův test inkoustových skvrn, který se využívá k rozboru osobnosti. Autorem tohoto projekčního testu je švýcarský psychiatr Hermann Rorschach. Test obsahuje celkem deset karet s inkoustovými skvrnami, které se využívají k projekci myšlenkových proudů a osobnostních rysů. Testovanému jsou postupně předkládány jednotlivé karty a on musí říci, co mu daný obrázek připomíná. Podle odpovědí je poté možné přesněji určit jeho osobnostní rysy.
6. ➤ C Autorem článku *Čtyřicet čtyři mladistvých zlodějů; jejich povahy a rodinné prostředí* je anglický psychoanalytik John Bowlby. Velkou část svého výzkumu věnoval právě psychické deprivaci, vývoji dítěte a teorii připoutanosti.
7. ➤ D Agorafobie se řadí k úzkostným poruchám. Často je mylně považována za strach z veřejných prostranství, ale jedná se obecně o strach z míst a situací, kde není rychle dostupná pomoc a nedá se z nich snadno uniknout.

Typickým příkladem jsou dopravní prostředky, supermarkety a kulturní objekty. Mentální bulimie je porucha příjmu potravy. Schizofrenie je porucha, při které jedinci selhávají myšlenkové procesy a schopnost vnímat emoce. Akrofobie je chorobný strach z výšek či hloubek.

Sociologie

8. ➤ D Harold Garfinkel byl americký sociolog, který se narodil až v roce 1917. Je považován za zakladatele etnometodologie a představitele fenomenologické školy v sociologii. Ostatní tvrzení o chicagské škole jsou pravdivá.
9. ➤ A Horizontální (laterální) sociální mobilita je popisována jako přechod do jiné sociální skupiny, která je ovšem na stejné úrovni sociálního žebříčku. Jedincův společenský status se tedy nezmění. Opakem je vertikální sociální mobilita, jež může být vzestupná (např. povýšení) či sestupná (ztráta zaměstnání). Pojmy uzavřená a neměnná sociální mobilita jsou smyšlené.
10. ➤ D Auguste Comte je považován za jednoho ze zakladatelů sociologie a sociologického směru pozitivismu. Zákon tří stadií je Comteho teorie o vývoji lidského vědění. Dle této teorie prochází vědění třemi stadii – teologickým, metafyzickým a pozitivním. *Kurz pozitivní filozofie* je Comteho životní dílo.
11. ➤ C Urbanizace je proces, při kterém společnost mění svůj způsob života a dochází k soustředování hospodářského i kulturního života do velkých měst na úkor venkova. Opakem je deurbanizace, tedy proces, kdy se lidé stěhují z měst na venkov. Kohabitace je politologický pojem, který označuje systém rozdělené vlády vyskytující se v poloprezidentských republikách. Generační separace popisuje oddělování jedinců jiné generace (především seniorů).
12. ➤ C Role připisované vznikají na základě fyziologických či lokálních faktorů, které jedinec nemůže příliš ovlivnit (např. pohlaví, věk, národnost). Nedobrovolná nezaměstnanost se řadí mezi role vnucené. Ty také nemůže jedinec ovlivnit, jedná se však spíše o výsledek produktů společnosti (např. vojenská služba, post vězně). Prestiž a nezděděná privilegia patří mezi role získané, které si jedinec buduje v průběhu života.
13. ➤ D Všechny uvedené výroky o globalizaci jsou pravdivé.
14. ➤ D Zdeněk Matějček byl významný český psycholog, který se zabýval studiem vývoje dětí v ústavech, tedy v prostředí psychického strádání (též deprivace). Ostatní jmenovaní jsou sociologové.
15. ➤ B Gamifikace se využívá i v oboru vzdělávání a postupně proniká do mnoha dalších oblastí. Mezi nejjednodušší techniky gamifikace patří tzv.

Základy společenských věd

Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze ZSV a na Scio testy

získávání odznaků (*achievements*) za různé úkoly (např. včasné odevzdání práce, úspěšné splnění zkoušky atd.). Pojem validizace označuje způsoby a metody zvyšování validity (relevance). Sociometrie je způsob měření vztahů v malých skupinách.

Filozofie

16. ➤ B Text přesně vystihuje podstatu gnozeologie (též epistemologie). Ostatní uvedené filozofické disciplíny tomuto popisu neodpovídají.
17. ➤ C Martin Heidegger je opravdu považován za významného existencialistu, ale Edmund Husserl je zařazován do filozofického proudu fenomenologie. Ostatní charakteristiky jsou pravdivé.
18. ➤ A Jedná se o popis determinismu. Gnozeologie se zabývá zdroji a mezemi lidského poznání. Axiologie je praktická filozofická disciplína studující hodnocení a hodnoty. Ontologie zkoumá, co je bytí a jsoucno.
19. ➤ B Autorem *Kritiky čistého rozumu* je Immanuel Kant. Jedná se o jeho nejvýznamnější dílo, ve kterém popisuje svou teorii poznání a jak může řešení problému ovlivnit subjektivní myšlení.
20. ➤ A Immanuel Kant v tomto díle představuje a kriticky zkoumá dosavadní vědecká i filozofická zjištění. *Kritika čistého rozumu* byla vydána poprvé v roce 1781 a katolická církev ji zařadila na seznam zakázaných knih. V této knize položil Immanuel Kant základy transcendentální filozofie.

STÁT A PRÁVO

Politologie

21. ➤ A Toto dílo by se také dalo shrnout slovy „účel světí prostředky“. Nebrání se nemorálním krokům a radám, které pomohou vladaři udržet se u moci. Katolická církev *Vladaře* dokonce zařadila na seznam zakázaných knih, kde byl až do konce 19. století.
22. ➤ B John Locke věřil, že lidé mají příliš slabou povahu na to, aby byli schopni se řídit jen rozumem a byli schopni zachovat řád. Domníval se, že je potřeba společenské smlouvy, která je uzavřena mezi občany a státem.
23. ➤ D Mandát není nikdy neobsazený. Doplnkové volby do Poslanecké sněmovny nelze uspořádat, protože to nedovoluje volební systém (na rozdíl od Senátu). Odpověď C je zcela smyšlená.
24. ➤ B Strana TOP 09 (dle základních principů – Tradice, Odpovědnost, Prosperita) vznikla v roce 2009 (proto 09). Poprvé kandidovala do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v květnu 2010, získala

Základy společenských věd

Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze ZSV a na Scio testy

velmi silnou pozici a stala se vládní stranou. Jedná se o pravicovou, proevropskou a liberálně konzervativní stranu.

25. ➤ D Senát nemá pravomoc rozpouštět Poslaneckou sněmovnu. Tento akt může udělat jen prezident za přesně určených podmínek. Ostatní odpovědi jsou správné.
26. ➤ B Člen vlády může být (a velmi často je) také zvoleným poslancem Sněmovny Parlamentu České republiky (nebo také Senátu), nesmí však být členem žádných výborů a komor. Ostatní odpovědi jsou dle Ústavy České republiky a zákona neslučitelné. Dalšími takovými pozicemi jsou např. člen Nejvyššího kontrolního úřadu, člen zastupitelstva kraje a další.
27. ➤ C Článek 63 Ústavy České republiky definuje pravomoci prezidenta.
28. ➤ D Všechny uvedené důvody jsou dle Ústavy České republiky přípustné. Další důvody definuje Článek 35. Poslaneckou sněmovnu nelze rozpustit tři měsíce před novými volbami.
29. ➤ A Platon velmi silně kritizoval demokracii a považoval ji za tu vůbec nejhorší formu vlády. Dle jeho názoru není demokracie schopna respektovat nadřazenost některých jedinců a jejich způsob života.
30. ➤ B V parlamentním systému má veškerou výkonnou moc v rukou vláda. Mezi další země s parlamentním systémem vlády patří např. Česká republika, Polsko, Slovensko, Rakousko a Německo. Francie patří mezi poloprezidentské systémy. Turecko a Bělorusko jsou prezidentské republiky.

Právo

31. ➤ D Právní norma nemůže obsahovat žádné právní předpisy, protože ty jsou jí nadřazené. Právní předpisy mohou obsahovat normy, ale nemusí (např. v deklarativních zákonech).
32. ➤ D Dispozitivní právní norma se nemůže nazývat kategorickou, protože to je jiný název pro její protiklad – kogentní právní normu. Dispozitivní právní norma se může odchýlit od pravidla, jež popisuje. Stanovuje tedy pravidlo, které však nemusí platit v případě, že se strany práv a povinností vyplývajících z normy dohodnou jinak.
33. ➤ D Pro žádné z těchto povolání není státem udán *numerus clausus* (česky uzavřený počet). Aktuálně je v České republice určen maximální počet jen dvěma povoláním – notářům a exekutorům. Jejich počet určuje Ministerstvo spravedlnosti.
34. ➤ D Jedná se o § 201 odstavec 1. Jasným důkazem, že se jedná o výňatek z trestního zákoníku, je poslední část souvětí, kde se popisuje délka trvání trestu. Ostatní výňatky jsou vybrány z občanského zákoníku.

Základy společenských věd Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze **ZSV** a na **Scio testy**

- 35.** ➤ B Ústavní právo spadá do odvětví veřejného práva. Soukromoprávní odvětví jsou: občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, pracovní právo a mezinárodní právo soukromé. Někdy je pod soukromé právo zařazováno i občanské právo procesní.
- 36.** ➤ B Přirozené právo existuje nezávisle na státu. Vniká samovolně v rámci vývoje kultury a společnosti. Naopak pozitivní právo je definováno státem a popisuje hranice možností chování občanů.
- 37.** ➤ C Presumpce nevinny je jedním z principů právního státu. O tomto pojmu hovoří Všeobecná deklarace lidských práv, Listina základních práv a svobod i český trestní řád č. 141/1961 Sb., § 2, odstavec 2: „Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.“
- 38.** ➤ D Arbitráž je rozhodčí řízení neboli rozhodnutí sporu rozhodčím (arbitrem). Ostatní odpovědi jsou smyšlené.
- 39.** ➤ B Ústavní soud České republiky je negativním zákonodárcem, jelikož nemá žádné pravomoci na vytváření práva. Pozitivní zákonodárce tato práva má. Ostatní pojmy jsou smyšlené.
- 40.** ➤ D Povinné náležitosti žalobního návrhu jsou stanoveny zákonem, konkrétně občanským soudním řádem. V žalobě je nutné uvést: označení příslušného soudu, označení osoby, která žalobu podává, označení věci, které se žaloba týká, podpis, datum a dále také označení účastníků řízení, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů a specifikaci toho, čeho se věřitel domáhá.

HOSPODÁŘSTVÍ A SVĚT**Evropská integrace**

- 41.** ➤ A Evropský parlament má tři oficiální sídla. Ve Štrasburku se konají plenární zasedání. Předseda Evropského parlamentu a generální sekretariát sídlí v Lucemburku a v Bruselu se scházejí stálé výbory Evropského parlamentu. Ve Frankfurtu nad Mohanem sídlí Evropská centrální banka.
- 42.** ➤ B Nizozemsko je jednou ze zakládajících zemí. Ostatní státy přistoupily v roce 1973.
- 43.** ➤ D Tato otázka zkoumá znalost států v schengenském prostoru. Valletta je hlavním městem Malty a Amsterdam Nizozemska, tedy států Evropské unie. Oslo je hlavní město Norska a Reykjavík Islandu. Ani jedna z těchto zemí není součástí Evropské unie, jsou ale součástí schengenského prostoru.

Základy společenských věd Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze **ZSV** a na **Scio testy**

- 44.** ➤ C Eurozóna je pojem, který označuje země se společnou evropskou měnou – eurem. Celkem 19 zemí Evropské unie tuto měnu využívá. V Polsku se platí zlotými, ve Švédsku švédskými korunami a Maďarsko má maďarský forint.
- 45.** ➤ B Robert Schuman byl vysoký francouzský politik, který společně s Jeanem Monnetem vytvořil plán na založení Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO). Nabídli ho západnímu Německu, Francii, Belgii a dalším státům, čímž započala evropská integrace.
- 46.** ➤ C Norsko nepatří mezi členské státy Evropské unie a nepoužívá jako měnu euro, je ale součástí schengenského prostoru.

Moderní dějiny

- 47.** ➤ A 1. světová válka začala právě atentátem na císaře Františka Ferdinanda d'Este. Atentát se odehrál 28. června 1914 v Sarajevu. První bitva na Marň (též zázrak na Marň) trvala od 6. do 12. září 1914 a byla klíčovou bitvou zahajovací fáze 1. světové války. Drtivě v ní zvítězili francouzské a britské jednotky. Bitva u Verdunu (město ve Francii) byla jednou z největších bitev 1. světové války, která trvala od února do prosince 1916. Říjnová revoluce (též Velká říjnová socialistická revoluce) proběhla v listopadu roku 1917 a skončila vítězstvím bolševiků v čele s Vladimírem I. Leninem. Druhá bitva na Marň byla poslední velkou bitvou 1. světové války a probíhala od 15. července do 6. srpna 1918.
- 48.** ➤ A První republika je označení pro Československou republiku v období let 1918–1938 (od roku vzniku do mnichovské dohody). Součástí první republiky byla i část Horních Uher (Slovensko a Podkarpatská Rus). Tomáš G. Masaryk byl zvolen na post jejího prezidenta čtyřikrát. Umožňovala to ústavní výjimka, podle níž mohl být první prezident volen opakovaně až do konce života. Ve funkci byl v letech 1918–1935. Prvním předsedou vlády byl Karel Kramář a ministrem zahraničí Edvard Beneš, který následně vystřídal Tomáše G. Masaryka ve funkci prezidenta.
- 49.** ➤ D Jedná se o krátký popis politické kariéry Charlese de Gaulla. Žádný jiný z výše uvedených státníků nezažil 1. světovou válku.
- 50.** ➤ B Jako první republika je označováno období od vzniku Československé republiky do roku přijetí mnichovské dohody (1918–1935). Druhá republika je označení pro období od 1. října 1938 do 15. března 1939. Třetí Československá republika existovala v poválečném období končícím komunistickým převratem (1945–1948). Československá socialistická republika byl oficiální název Československa v období od 11. července 1960, kdy došlo k ústavní změně názvu, do 29. března 1990.
- 51.** ➤ B Jedná se o kresbu Benita Mussoliniho, bývalého italského politika, diktátora, spoluvůdce a zakladatele fašismu.

Základy společenských věd

Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze **ZSV** a na **Scio testy**

52. ➤ A Jedná se o popis pětiletky nebo také pětiletého plánu, který zavedl v SSSR Josif V. Stalin. Cílem bylo rychle zvýšit industrializaci země, což se podařilo. Tento ekonomický přístup byl ale terčem kritiky většiny západních ekonomů. Perestrojka byla ekonomická reforma SSSR v 80. letech 20. století. Kladla si za cíl restrukturalizovat sovětskou ekonomiku. Nový úděl (New Deal) je název pro soubor ekonomických a sociálních reforem v USA ve 40. letech 20. století s cílem „uzdravit“ státní ekonomiku Spojených států během velké hospodářské krize. Pojem glasnost pochází z ruského jazyka a znamená „otevřenost“ v politickém smyslu, především maximální otevřenost o činnosti státních orgánů a minimální potlačování svobody slova.
53. ➤ C Jedná se o neorganizovanou společnost hippies, která zachvátila velkou část mladé společnosti v USA. Často užívali drogy a zastávali názor volné lásky. Nosili dlouhé vlasy a volné oblečení. Tvrdili, že život není o kariéře, ale o tom, jak si ho člověk dokáže užít.
54. ➤ A Jedná se o úryvek z manifestu *Dva tisíce slov* od Ludvíka Vaculíka, jenž požadoval větší svobodu, než které se lidem v roce 1968 dostávalo. Ostatní úryvky jsou skutečně z *Poučení z krizového vývoje*, které vydalo ÚV KSČ v roce 1970 a vysvětlovalo v něm rok 1968 tak, že socialismus byl v krizi a příjezd vojsk byla bratrská pomoc.

Ekonomie

55. ➤ C Průměrná roční inflace byla nejnižší v roce 2003, kdy dosáhla jen 0,1 % (nejnižší naměřená hodnota od vzniku samostatné České republiky). Průměrná roční inflace v roce 1993 byla 20,8 % (naopak nejvyšší naměřená hodnota od vzniku samostatné České republiky), v roce 1998 dosáhla 10,7 % a v roce 2018 byla její výše 2,1 %.
56. ➤ B Jedná se o popis fiskální politiky. Monetární politika je nástrojem hospodářské politiky a tvoří soupis zásad, které mají za cíl dosažení měnových cílů státu. Mikroekonomie je obor, který se zabývá chováním tržních subjektů. Makroekonomie se naopak zabývá chováním ekonomiky jako celku.
57. ➤ A Na trhu práce nabízí zaměstnanci svoji práci zaměstnavatelům, kteří ji poptávají výměnou za peníze.
58. ➤ C Strukturální nezaměstnanost nastává v případě, kdy je na pracovním trhu příliš mnoho poptávky po některém povolání a po jiném nikoli. Frikční nezaměstnanost vzniká ve chvíli, kdy někdo dobrovolně přechází na jiné pracovní místo. Sezónní nezaměstnanost souvisí s ročním obdobím. Cyklická nezaměstnanost vzniká, když je ekonomika v recesi a je celkově málo pracovních míst.

Dotazy k úlohám můžete pokládat na <https://oscio.cz/scio-testy/ulohy/zsv/>.

Základy společenských věd

Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze **ZSV** a na **Scio testy**

59. ➤ B Jedná se o křivku poptávky, která vyjadřuje vztah mezi cenou a poptávaným množstvím určitého statku. Ukazuje tedy, kolik jsou spotřebitelé ochotni za tento statek zaplatit. Pokud cena vzroste, poptávka klesne a naopak.
60. ➤ D RPSN (roční procentní sazba nákladů) je číslo, které spotřebiteli pomáhá zorientovat se v celkové ceně úvěru. Součástí RPSN je tedy i úrok a všechny další poplatky, které je povinen uhradit (např. poplatek za vedení účtu a poplatek za správu úvěru). Již z názvu je patrné, že se hodnota udává v procentech.

Literatura a zdroje

Všechny obecné informace o **Scio testech** a **Národních srovnávacích zkouškách** pocházejí z oficiálních stránek společnosti **Scio s. r. o.** (www.scio.cz) a byly platné k 3. 3. 2022.

Všechny úlohy a texty, které zde nejsou uvedeny, pocházejí z vlastní tvorby autorů.

2. NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie transpersonální. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
12. BOUŠKA, Petr a Dominik ČEJKA. Psychiatr Stanislav Grof: Psychedelika jsou to nejlepší, co se psychiatrii stalo. Radio Wave [online]. 6. 10. 2017 [cit. 2022-02-27].
13. BURIÁNEK, Jiří. Haló-efekt. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
21. LACKO, David. Dunning-Krugerův efekt – Proč hlupák zůstává hlupákem. Brno: Psychologický ústav FF MU, 2015.
39. URBAN, Jan. Pět metod, jak správně využít autosugesci ve svůj prospěch. iDNES.cz [online]. MAFRA, 17. 9. 2018 [cit. 2022-02-27].
12. RANSDORF, Miroslav. Etika protestantská. Sociologie organizace. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
15. KELLER, Jan. Sociologie organizace. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
20. VLÁČIL, Jan. Role. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
32. Zaostřeno na ženy. Praha: Český statistický úřad, 2019.
35. SOUKUP, Václav. Relativismus kulturní. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020 [cit. 2022-02-27].
36. VEBLEN, Thorstein. Teorie zahálčivé třídy. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Klas: klasická sociologická tradice.
38. ČERMÁKOVÁ, Marie. Gender. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2018 [cit. 2022-02-27].
- VODÁKOVÁ, Alena. Pohlaví. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
40. RANSDORF, Miroslav. Typ ideální. In: NEŠPOR, Zdeněk (ed.). Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-02-27].
4. PLATÓN. Ústava. Překlad Radislav Hošek. Praha: Svoboda-Libertas, 1993.
5. Realismus a nominalismus. In: Wikipedia: Otevřená encyklopedie [online]. 2021 [cit. 2022-02-27].
13. BÍLÝ, Jiří. Základy společenských věd. Ostrava: Key Publishing, 2009.
18. SCHOPENHAUER, Arthur. Svět jako vůle a představa. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1997–1998.
29. Jsoucnó. In: Wikipedia: Otevřená encyklopedie [online]. 2021 [cit. 2022-02-27].
31. GAARDER, Jostein. Sofiin svět: román o dějinách filosofie. 8. vydání, 5. v Albatrosu. Praha: Albatros, 2019.
34. HITLER, Adolf. Mein Kampf. Překlad Slavomír Michalčík. Praha: Naše vojsko, 2016.
35. Populismus a politik populista. In: Politický slovník [online]. [cit. 2022-02-27].
40. Masová strana. In: Politický slovník [online]. [cit. 2022-02-27].
2. TŘEČEK, Čeněk a kol. Soud rozpustil Dělnickou stranu. Ovládají ji militantní rasisti. In: iDNES.cz [online]. MAFRA, 17. 2. 2010 [cit. 2022-02-27].
34. Projednávání zákonů, interpelací, záznam průběhu i přenos schůzí, aktuální dění. In: PSP [online]. Praha: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna [cit. 2022-02-27].

6. 20. Amsterodamská smlouva: Amsterodamské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty. Lucemburk, 22. října 1997.
7. 10. GOTTWALD, Klement. Projev. Praha, 25. 2. 1948.
7. 12. Prohlášení Charty 77. Praha, 1. 1. 1977.
7. 18. HITLER, Adolf. Projev. Praha, 15. 3. 1939.
7. 20. INDRA, Alois, Drahomír KOLDER, Oldřich ŠVESTKA, Antonín KAPEK a Vasil BILÁK. Zvací dopis: pravděpodobný text. 1968. Dostupné také z: http://www.totalita.cz/txt/txt_1968_dopis_zvaci.php.
7. 23. BENEŠ, Edvard. Rozhlasový projev. Praha, 5. 10. 1938.
7. 27. VONDROVÁ, Jitka. Pražské jaro 1968. In: Akademický bulletin: Oficiální časopis Akademie věd ČR [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008 [cit. 2022-02-27].
7. 38. BĚLINA, Pavel a kol. Dějiny zemí Koruny české. II., Od nástupu osvěcenství po naši dobu. Praha: Paseka, 1992.
7. 43. DUBČEK, Alexander. Rozhlasový projev Alexandera Dubčeka po návratu z Moskvy. Český rozhlas. 27. srpen 1968.
8. 33. Analytické oddělení společnosti Colosseum, a. s. Jak investovat do akcií: Výnos, riziko, likvidita, diverzifikace. Colloseum.cz [online]. Praha, 10. 12. 2019 [cit. 2022-02-27].
8. 42. MARX, Karl. Kritika gothajského programu. Praha: Svoboda, 1974.

Cvičný test

15. SZYMAŃSKA, Dominika. Gamifikace je více než jen hra. HR news [online]. MITERA, 6. 9. 2017 [cit. 2022-02-27].
19. a 20. KANT, Immanuel. Kritika čistého rozumu. Praha: OIKOYMENH, 2001.

Ukázka úloh OSP

1.

Doplňte z nabízených možností do vynechaných míst slova, která se do příslušných vět nejlépe významově a stylisticky hodí.

Karel IV. byl český král, jehož _____ činy měly za následek _____ vzdělanost obyvatelstva. Také se zasloužil o mnoho změn, které _____ situaci Čech. Proto se mu přezdívá Otec vlasti.

- A) moderní – slabší – zhoršily
- B) pokrokové – lepší – zlepšily
- C) absolutistické – lepší – změnily
- D) kruté – horší – zlepšily

Správná odpověď je B. Po doplnění jakékoli možnosti na první vynechané místo žádnou odpověď vyřadit zatím nelze. (Nezapomeňte, že musíte vycházet jen z výchozího textu. Nemůžete tedy zohlednit žádnou vaši předešlou znalost o Karlu IV.) Na druhém vynechaném místě můžeme vyřadit odpovědi A a C. (Moderní činy by pravděpodobně neměly za následek slabší vzdělanost a absolutistické činy by ji nezlepšovaly.) Po doplnění odpovědi D by text nedával smysl jako celek.

2.

Vyberte z nabízených možností tu, která má významový vztah mezi výrazy nejpodobnější významovému vztahu mezi dvojicí výrazů v zadání.

_____ : PAST = _____ : HMYZ

- A) kořist – květina
- B) díra – moucha
- C) listí – potrava
- D) lov – mraveniště
- E) podvod – mucholapka

Správná odpověď je B. Po doplnění prvního slova odpovědi A získáte dvojici kořist : past. Vztah mezi těmito slovy můžete definovat tak, že past slouží k polapení kořisti. Napravo od rovnítka odpověď A vytvoří dvojici květina : hmyz. Protože květina ve své podstatě neslouží k polapení hmyzu, tak odpověď A není správná. Pokračujte tedy druhou odpovědí a definujte vztah ve dvojici díra : past. Může vás napadnout, že díra je druhem (podmnožinou) pasti. Protože zároveň platí, že moucha je druhem hmyzu, odpověď B je správná.

3.

Vyberte z nabízených možností výraz, který se ve smyslu věty nejvíce blíží podtrženému výrazu v zadání (synonymum). Poté u vyberte výraz, který se ve smyslu věty nejvíce blíží opačnému významu podtrženého slova (antonymum).

Nejvíce ho překvapilo, že neznámý objekt měl celistvý povrch.

synonymum	antonymum
A) celý	F) vnořený
B) spojitý	G) odstraněný
C) parciální	H) přerušovaný
D) spojený	I) zničený
E) ideální	J) nedokonalý

Správná odpověď je B, H. Celistvý v daném kontextu znamená spojitý, nepřerušovaný.

4.

Pozornost vzbudily další komplikace při dlouho očekávané záchraně historické vily Jiřina. K rekonstrukci objektu měla být původně povolána firma Horký, a. s. Na poslední chvíli ale z kontraktu sešlo, ačkoliv firma jen několik dní před plánovaným podpisem smlouvy skončila v insolventu. O dalším postupu teď jedná výbor vlastníků dané nemovitosti. Přestože plány na přestavbu byly v podstatě dokončeny, nedá se vyloučit jejich celkové přehodnocení. Dosud není jasné, jaká společnost dostane projekt na starosti, ani jestli nakonec nedojde k úplné demolici vily.

Která z následujících částí uvedeného textu **není v souladu** s jeho celkovým vyzněním?

- A) Přestože plány na přestavbu byly v podstatě dokončeny.
- B) Ačkoliv firma jen několik dní před plánovaným podpisem smlouvy skončila v insolventu.
- C) Ani jestli nakonec nedojde k úplné demolici vily.
- D) Nedá se vyloučit jejich celkové přehodnocení.

Správná odpověď je B. Insolvence firmy by byl důvod, proč z kontraktu sešlo.

5.

Moderní karavany a mobilní domy jsou navrhovány a konstruovány tak, aby byly energeticky úsporné. Detektory kouře do nich nainstalujte na strop podle doporučení. Ve starších karavanech a mobilních domech, které nejsou dostatečně izolované ve srovnání se současnými standardy, může kvůli nedostatečné izolaci stěn a střechy pronikat dovnitř extrémní horko. To může vytvářet teplotní bariéry, které mohou bránit přístupu kouře k detektoru umístěnému na stropě. V takových obydlených nainstalujte detektor kouře na vnitřní stěnu tak, aby vrchní hrana detektoru byla minimálně 10 cm a maximálně 30,5 cm od stropu.

Které/á z následujících tvrzení vyplývá/ají z uvedeného textu?

- I. Ve starších karavanech a mobilních domech může dovnitř pronikat extrémní horko, které zažehne požár nezachytitelný stropním detektorem kouře.
- II. Díky energetické úspornosti moderních karavanů a mobilních domů by neměl mít detektor kouře, který je umístěn na stropě, problém odhalit nebezpečí.
- III. Kvůli nebezpečí požáru jsou moderní karavany a mobilní domy navrhovány tak, aby byly energeticky úsporné.

- A) jen II.   B) jen III.   C) jen II. a III.   D) jen I. a III.   E) všechna tři

Správná odpověď je A. Rozebereme jednotlivá tvrzení: I. Extrémní horko pouze zabrání rozpoznání požáru. Text se nezmiňuje o tom, že by bylo i jeho příčinou. II. Vyplývá z vět: „Moderní karavany a mobilní domy jsou navrhovány a konstruovány tak, aby byly energeticky úsporné. Detektory kouře do nich nainstalujte na strop podle doporučení.“ III. V textu se nemluví o tom, jaká je příčina toho, proč jsou karavany nyní navrhovány tak, aby byly úspornější. (KIDDE, Detektor kouře - Návod k použití, Kidde [online]. [cit. 2018-09-15]. Dostupné z <http://www.protipozarni-systemy.com/file/p11.pdf>)

TEXT K ÚLOHÁM 6. AŽ 8.

Tabulka ukazuje celkové počty žáků a počty vyznamenání, která byla udělena na konci školních roků ve školách Březová, Lipová, Smrková, Dubová a Buková.

	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	žáků	vyzn.	žáků	vyzn.	žáků	vyzn.	žáků	vyzn.	žáků	vyzn.	žáků	vyzn.
Březová	600	30	650	35	650	25	600	35	550	25	500	20
Lipová	500	20	600	40	550	30	550	25	600	25	600	20
Smrková	450	30	400	15	450	15	350	20	400	15	400	35
Dubová	650	15	700	20	750	15	750	35	700	15	650	45
Buková	500	25	500	25	450	30	400	15	350	10	400	30

6.

Která škola měla největší meziroční absolutní přírůstek v počtu žáků?

- A) Březová
- B) Lipová
- C) Smrková
- D) Dubová
- E) Buková

7.

Která škola měla v roce 2014 největší a která nejmenší procentuální podíl vyznamenání?

- A) největší Lipová a nejmenší Smrková
- B) největší Dubová a nejmenší Buková
- C) největší Buková a nejmenší Dubová
- D) největší Lipová a nejmenší Březová
- E) největší Smrková a nejmenší Lipová

8.

Jaký byl v daných letech průměrný počet žáků ve škole Dubová?

- A) 600
- B) 650
- C) 700
- D) 750
- E) Ani jedna z odpovědí A) až D) není správná.

6. Správná odpověď je B. V roce 2013 měla škola Lipová o 100 žáků víc než v roce 2012.
7. Správná odpověď je C. Březová – 4 %, Lipová – 5 %, Smrková – 3 %, Dubová – 2 %, Buková – 7 % (zaokrouhleně).
8. Správná odpověď je C. $(650 + 700 + 750 + 750 + 700 + 700 + 650) : 6 = 700$. (Pokud si všimnete, že počty jsou $2 \cdot 650$, $2 \cdot 750$ a $2 \cdot 700$, nemusíte ani počítat.)

9.

Osmnásobek čísla y zmenšený o dvojnásobek čísla y se rovná čtyřnásobku čísla y zvětšenému o 6.

Šestinásobek čísla y	18
------------------------	----

- A) Hodnota vlevo je větší než hodnota vpravo.
- B) Hodnota vpravo je větší než hodnota vlevo.
- C) Hodnota vpravo je stejná jako hodnota vlevo.
- D) Nelze jednoznačně určit, která hodnota je větší.

Správná odpověď je C. Úvodní informace této úlohy tvoří vlastně slovní přepis rovnice. Tu můžete zapsat ve tvaru $8y - 2y = 4y + 6$. Odtud můžete určit konkrétní hodnotu čísla y . V našem případě platí, že $y = 3$.

10.

Bankomat vyplatil 9 900 Kč právě třiceti bankovkami v hodnotách pouze 200 Kč nebo 500 Kč. Kolik bankovek v hodnotě 200 Kč bankomat vyplatil?

- A) 11   B) 17   C) 25   D) 14

Správná odpověď je B. Označte počet 200korunových bankovek x a počet 500korunových bankovek y . Pak platí $x + y = 30$ a $200x + 500y = 9900$. Z této soustavy rovnic zjistíte, že $x = 17$.

11.

Kamarádi dělají různé sporty, přičemž každý z nich dělá právě jeden sport. F kamarádů hraje fotbal, H kamarádů hraje hokej a B kamarádů hraje basketbal. Přičemž platí:

$$2B = 3H - 1$$

$$F + 5 = B + H$$

Které z následujících tvrzení vyplývá z uvedených vztahů?

- A) Kdyby hokej dělali právě tři z kamarádů, basketbal by jich hrálo osm.
- B) Fotbal hraje stejný počet kamarádů, jaký by jich hrál basketbal a hokej dohromady, kdyby z hokeje pět kamarádů odešlo dělat plavání.
- C) Kdyby z basketbalu přešlo pět kamarádů dělat fotbal, tak by fotbal hrálo stejně kamarádů jako basketbal a hokej dohromady.
- D) Počet kamarádů, kteří hrají basketbal, zvětšený na dvojnásobek je o jednu větší než počet kamarádů, kteří dělají hokej, zvětšený na trojnásobek.

Správná odpověď je B. Zkuste sestavit příslušnou rovnici ke každé odpovědi.

Odpověď A by po převedení do matematického výrazu vypadala jako:

$$H = 3 \Rightarrow B = 8$$

U této odpovědi je třeba si uvědomit, že se nejedná o klasickou soustavu rovnic. I když basketbal bude hrát osm kamarádů, tak pořád nevíte, kolik jich bude hrát hokej. Při dosazování do některého ze vztahů tedy musíte začít dosazováním trojky za H a snažit se dostat k výsledku $B = 8$.

Po dosazení bude soustava ze zadání vypadat takto:

$$2B = 9 - 1$$

$$F + 5 = B + 3$$

Z první rovnice se dostanete k výsledku $B = 4$. Odpověď **A** tedy není správná.

Odpověď **B** lze do rovnice zapsat jako: $F = B + H - 5$. Převedením pětky na druhou stranu rovnice tak přesně dostanete druhou rovnici ze zadání.

Odpověď **C** by vypadala jako: $F + 5 = B - 5 + H$, což se dá upravit na $F + 10 = B + H$.

A matematický zápis odpovědi **D** by byl $2B - 1 = 3$, tedy $2B = 3H + 1$.

12.

Operace $\blacklozen$ je definována vztahem $a \blacklozen b = 3b - a$. Čemu se rovná $3 \blacklozen (1 \blacklozen 3)$?

- A) 0   B) 9   C) 21   D) 24

Správná odpověď je C. Při řešení dosazujte konkrétní čísla za a a b v definici operace. V tomto případě musíte operaci provést dvakrát. Jednodušší bude zbavit se napřed závorek. V ní je výraz $1 \blacklozen 3$. Dosadte tedy 1 za a a 3 za b . Dostanete

$$3 \cdot 3 - 1 = 8$$

Tím jste vyřešili závorku a výsledek můžeme dosadit do původního vztahu jako:

$$3 \blacklozen (1 \blacklozen 3) = 3 \blacklozen 8$$

Tedy dosadte za a 3 a za b 8. Tedy $3 \cdot 8 - 3 = 21$.

13.

Aritmetický průměr tří čísel je 182. Každé číslo je o 20 % větší než předcházející číslo. Jaké je nejmenší z těchto čísel?

- A) 110   B) 120   C) 150   D) 180

Správná odpověď je C. Pokud označíte nejmenší číslo x , prostřední y a největší z , pak zadání lze zapsat jako soustavu rovnic, kde:

$$182 = \frac{x + y + z}{3}$$

$$y = x + \frac{20}{100}x$$

$$z = y + \frac{20}{100}y$$

14.

$\frac{3}{4}$ ze 60 % čísla x jsou o 3 menší než 50 % čísla x . Jakou hodnotu má číslo x ?

- A) 66   B) 56   C) 63   D) 60

Správná odpověď je D. Zadání lze přepsat na rovnici

$$\frac{3}{4} \cdot \frac{60}{100}x = \frac{50}{100}x - 3$$

TEXT K ÚLOHÁM 15. AŽ 18.

Pět chlapců (Filip, Roman, Adam, Honza, Josef) dělá různé sporty (plavání, fotbal, hokej, karate, házená). Každý dělá právě jeden sport a každý je z jiného města (Praha, Brno, Ostrava, Pardubice, Zlín).

Víme, že:

- Chlapec z Brna hraje fotbal.
- Adam není z Ostravy ani ze Zlína.
- Házenou hraje chlapec, který je z Ostravy, nebo Pardubic.
- Josef je z Prahy a nedělá karate ani plavání.
- Honza hraje fotbal nebo hokej.

15.

Jaký sport může dělat chlapec z Ostravy?

- A) jen házenou
B) jen házenou a hokej
C) jen plavání a karate
D) jen plavání, karate a házenou
E) plavání, hokej, karate a házenou

17.

Která z následujících kombinací chlapec, město, sport neodporuje zadaným podmínkám?

- A) Adam, Pardubice, karate
B) Roman, Brno, fotbal
C) Filip, Zlín, házená
D) Honza, Ostrava, hokej
E) Adam, Brno, fotbal

16.

Které z následujících tvrzení je určitě pravdivé, pokud Roman hraje házenou?

- A) Adam dělá karate.
B) Filip je ze Zlína.
C) Honza je z Pardubic.
D) Filip chodí plavat.
E) Žádná z možností A) až D) není správná.

18.

Pokud by Filip dělal karate, jaké sporty by mohl dělat Roman?

- A) jen plavání
B) jen plavání a házenou
C) jen fotbal a házenou
D) jen házenou a hokej
E) hokej, fotbal, házenou a plavání

15. D, 16. B, 17. A, 18. B

V tabulce je zobrazena dodatečná podmínka z úlohy 16. 27.

	sport	město
Filip	?	Zlín
Roman	házená	Ostrava
Adam	?	Pardubice
Honza	fotbal	Brno
Josef	hokej	Praha

Základy společenských věd
Neoficiální průvodce přípravou na přijímačky ze ZSV a na SCIO testy

Scholastik, s. r. o., Lelekovice 755e, 664 31 Lelekovice

© Scholastik, s. r. o., 2022, První vydání

<https://scholastik.cz/>

info@scholastik.cz

+420 773 085 038

Tisk:

Tiskárna a vydavatelství 999, s. r. o., Na Ochoze 354, 252 42 Jesenice

Tato publikace ani její část nesmí být kopírována ani
šířena bez výslovného souhlasu nakladatele.

Nejedná se o oficiální publikaci Scio s.r.o.

Odpovědná redakce:

Kristýna Melicharová

Žaneta Kovářová

Adéla Lavická

Autoři textu a úloh:

František Reitter

Tomáš Horký

Jiří Horák

Tereza Smutná

Sazba a obálka:

Matěj Vitouch

Kateřina Šanderová

Zvláštní poděkování:

Vladimír Fanta

Anita Hofmannová

Opravy chyb a aktualizace naleznete na <https://oscio.cz/aktualizace>

ISBN 978-80-907382-7-0 (měkká vazba)

ISBN 978-80-907382-8-7 (online ; pdf)